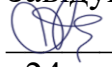

Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти

Допущено до захисту
Завідувач кафедру
 Катерина ПЕТРОВСЬКА
«24» листопада 2024 р.

**СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ІГРОВОЇ
ЗАЛЕЖНОСТІ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Кваліфікаційна робота магістра

Виконаєць: здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня вищої освіти II курсу,
групи м22СР
Галузь знань 23 Соціальна робота
Спеціальність 231 Соціальна робота
Освітньо-професійна програма: Соціальна
робота

ПРОЦЕНКО Костянтин

Керівник:
к.пед.н., доцент Анастасія ПОПОВА

Рецензент:
к.пед.н., Катерина ПЕТРОВСЬКА

Запоріжжя – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ У СОЦІАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНОМУ КОНТЕКСТІ	7
1.1. Поняття комп'ютерної залежності у соціально-педагогічній літературі.....	7
1.2. Фактори і причини виникнення комп'ютерної залежності у дітей молодшого шкільного віку.....	16
1.3. Діагностичні методики для виявлення комп'ютерної залежності у дітей молодшого шкільного віку.....	23
1.4. Соціально-педагогічні підходи до профілактики комп'ютерної залежності у дітей молодшого шкільного віку.....	25
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО- ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ... ..	35
2.1. Результати соціально-педагогічної діагностики комп'ютерної залежності у дітей молодшого шкільного віку.....	35
2.2. Соціально-педагогічна програма з профілактики комп'ютерної залежності у молодших школярів через залучення їх до активної дозвільної діяльності.....	43
2.3. Оцінка ефективності соціально-педагогічної програми профілактики комп'ютерної залежності у молодших школярів... ..	50
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59
ДОДАТКИ.....	70

ВСТУП

Актуальність. Сучасний світ, сповнений інформаційних технологій, суттєво впливає на всі сфери людського життя, зокрема й на дитинство. Сьогодні неможливо уявити дитину без доступу до комп'ютера або інших цифрових пристроїв. Комп'ютер надає можливість доступу до безмежного інформаційного простору, розширює можливості спілкування, сприяє оперативному реагуванню на нові виклики та пропонує додаткові освітні ресурси. Однак, разом із позитивними аспектами цифрових технологій виникають і численні ризики, зокрема й ризик формування комп'ютерної та ігрової залежності, особливо серед дітей молодшого шкільного віку, психіка яких є надзвичайно вразливою.

Актуальність проблеми обумовлена швидким поширенням комп'ютерних ігор та їх впливом на дітей. Ігрова залежність, як різновид комп'ютерної, є патологічним захопленням, яке може призводити до обмеження реальних соціальних контактів, скорочення часу на навчання, фізичну активність, і навіть до проблем із фізичним та психічним здоров'ям. Особливо критичним є вплив залежності в молодшому шкільному віці, коли закладаються основи соціальних навичок, критичного мислення та емоційної стабільності.

Ця проблема привертала увагу багатьох науковців. Перші дослідження з'явилися ще у 1990-х роках. У сучасному науковому дискурсі проблема ігрової залежності серед дітей молодшого шкільного віку привертає значну увагу дослідників. Українські вчені зробили вагомий внесок у вивчення цього явища, акцентуючи на важливості соціально-педагогічної профілактики. Зокрема, Л. Буніна досліджувала адиктивну поведінку, включно з ігровою залежністю, і підкреслювала необхідність профілактичних заходів у таких сферах, як сім'я, освітнє середовище та громада. Н. Дідик глибоко аналізувала феномен ігрової адикції, описуючи різноманітні методи і форми профілактичної діяльності, які можуть застосовувати соціальні педагоги. Д. Лукашук, у свою чергу, зосередився на практичних аспектах

роботи соціального педагога, пропонуючи рекомендації для попередження ігрової залежності серед підлітків.

Зарубіжні дослідники також зробили значний внесок у вивчення цієї проблематики. Так, О. Лопес-Фернандес, Д. Кусс, Х. Понтес і М. Гріффітс проводили систематичний аналіз клінічних досліджень, надаючи емпіричні докази існування інтернет-ігрового розладу та його впливу на дітей. Д.Л. Кінг і П.Х. Дельфабро зосередилися на методах лікування інтернет-ігрового розладу, досліджуючи його діагностику та ефективність терапевтичних підходів. Ці дослідження свідчать про необхідність комплексного підходу до профілактики ігрової залежності, що охоплює роботу з дітьми, педагогами, батьками та громадою. Вивчення як національного, так і міжнародного досвіду є ключовим для розробки ефективних стратегій, які сприятимуть гармонійному розвитку особистості молодших школярів у сучасному цифровому середовищі.

Проте, у сфері досліджень щодо профілактики ігрової залежності залишаються певні суперечності. Наприклад, дискусійними є питання вибору оптимальних методів профілактики, рівень залучення батьків та вчителів, а також роль дозвіллевої діяльності у запобіганні залежності. Водночас, багато дослідників сходяться на думці, що комплексна діагностика, поєднана з індивідуальними та груповими заходами профілактики, є найбільш ефективним підходом у подоланні цієї проблеми на ранніх етапах.

Необхідність розкриття проблеми комп'ютерної залежності серед дітей молодшого шкільного віку, її актуальність, а також потреба в поглибленому дослідженні зумовлені швидким зростанням впливу цифрових технологій на дитячий розвиток, а також розробка ефективних профілактичних заходів, орієнтованих на специфічні потреби молодших школярів, є необхідною для запобігання формуванню залежності на ранніх етапах життя. Водночас адаптація існуючих підходів профілактики до викликів сучасної цифрової ери потребує оновлення педагогічних і соціальних стратегій, які мають бути спрямовані на впровадження альтернатив в системі дозвіллевої діяльності

молодших школярів, що і зумовило вибір теми кваліфікаційної роботи «Соціально-педагогічна профілактика комп'ютерної залежності у дітей молодшого шкільного віку».

Об'єкт дослідження: профілактика комп'ютерної залежності у дітей молодшого шкільного віку.

Предмет дослідження: соціально-педагогічні підходи до профілактики комп'ютерної залежності у дітей молодшого шкільного віку.

Мета роботи: теоретично обґрунтувати проблеми комп'ютерної залежності у дітей молодшого шкільного віку та соціально-педагогічні підходи до її профілактики, розробити та експериментально перевірити ефективність соціально-педагогічної програми профілактичних заходів для стримування розвитку комп'ютерної залежності за рахунок правильно організованого дозвілля.

Відповідно до мети, об'єкта та предмета дослідження визначені його **завдання:**

1. Проаналізувати наукову літературу з проблеми комп'ютерної залежності, розкрити поняття «комп'ютерна залежність» у соціально-педагогічній літературі.
2. Виявити основні фактори та причини виникнення комп'ютерної залежності у дітей молодшого шкільного віку.
3. Обґрунтувати соціально-педагогічні підходи до профілактики комп'ютерної залежності серед дітей молодшого шкільного віку.
4. Провести соціально-педагогічну діагностику рівня комп'ютерної залежності серед молодших школярів.
5. Розробити та апробувати соціально-педагогічну програму з профілактики комп'ютерної залежності у дітей молодшого шкільного віку, спрямовану на залучення їх до активної дозвільної діяльності, та оцінити її ефективність.

Методи дослідження. Для досягнення мети та виконання поставлених завдань використано комплекс наступних методів: **загальнонаукові методи**

(аналіз, синтез, систематизація, порівняння, узагальнення) – використовувалися для вивчення наукових праць зарубіжних і вітчизняних дослідників з питань комп'ютерної залежності та її профілактики серед дітей молодшого шкільного віку; **конкретно-наукові методи** (*категоріальний аналіз* – для розкриття змісту та уточнення основних понять, пов'язаних із комп'ютерною залежністю та її профілактикою у соціально-педагогічному контексті; *структурно-функціональний аналіз* – для визначення структурних, змістових та процесуальних особливостей профілактичних підходів до запобігання комп'ютерній залежності у дітей молодшого шкільного віку; *структурно-логічний аналіз* – для визначення позитивних та негативних аспектів у поточній організації профілактики комп'ютерної залежності; **емпіричні методи** (спостереження, анкетування, тестування, бесіди з дітьми, педагогами та батьками) – для збору інформації щодо проявів комп'ютерної залежності, вивчення потреб дітей та оцінки факторів ризику у їхньому середовищі; **статистичні методи** (обробка та узагальнення теоретичних і експериментальних даних; кількісний та якісний аналіз) – для підтвердження ефективності профілактичної програми на основі результатів дослідження; **моделювання** – для розробки соціально-педагогічної програми профілактики комп'ютерної залежності у дітей молодшого шкільного віку, що включає адаптовані підходи та заходи дозвілля для гармонійного розвитку особистості.

Структура магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (усього 82 найменування) та додатків на 17 сторінках. Повний обсяг магістерської роботи становить 76 сторінок, основний зміст викладено на 59 сторінках. Робота містить 10 таблиць та 4 рисунка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адиктивна поведінка: що це таке, причини, етапи розвитку, лікування. *Moezdorovia*. URL: <https://moezdorovia.com.ua/adektivna-povednka-scho-ce-take-prichini-etapi-rozvitku-lkuvannya> (дата звернення: [дата доступу]).
2. Алексус О. В. Комп'ютерна залежність дітей: ознаки, причини та наслідки. *Наукові студії з психології та педагогіки*. 2023. № 12. С. 56–62. URL: <https://alexus.com.ua/kompyuterna-zalezhnist-ditej-oznaki-prichini-ta-naslidki> (дата звернення: 02.12.2024).
3. Бондаренко С. М. Вікові особливості молодших школярів: практичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка»*. 2021. № 27. С. 45–52. URL: <https://uzhnu.edu.ua/school/psychology-children> (дата звернення: 02.12.2024).
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. 1728 с.
5. Вінницький Центр Психології. Комп'ютерна залежність у дітей: ознаки, поради психолога по позбавленню. *Науковий вісник Вінницького державного педагогічного університету*. 2023. № 7. С. 34–40. URL: <https://vcf.vn.ua/nebezpechne-poyednannya-diti-i-kompyuterna-zalezhnist> (дата звернення: 02.12.2024).
6. Віртуальний світ та підлітки: що показують дослідження? *Центр громадського здоров'я України*. URL: <https://phc.org.ua/news/virtualniy-svit-ta-pidlitki-scho-pokazuyut-doslidzhennya> (дата звернення: 02.12.2024).
7. Грищенко А. П. Комп'ютерні ігри як засіб компенсації комплексів у дітей. *Психологія і педагогіка: науковий журнал*. 2021. № 7. С. 34–40. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/12083938.pdf> (дата звернення: 02.12.2024).
8. Грищенко О. П. Роль сімейного виховання у запобіганні комп'ютерній залежності серед молоді. *Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія «Соціальні науки»*. 2019. № 8. С. 120–127. URL:

<https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/6568> (дата звернення: 02.12.2024).

9. Гуляєва О. А. Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку: матеріали лекцій з психології. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. 2020. URL: <https://psychology.karazin.ua/dist2020/materialy/Guliaeva/8.pdf> (дата звернення: 02.12.2024).

10. Заяць А. В. Вплив емоційних зв'язків між батьками та дітьми на формування ігрової залежності. *Психологія і педагогіка. Наукові записки ХНУ імені В.Н. Каразіна*. 2020. № 5. С. 45–52. URL: <https://uafathers.com/blog/083> (дата звернення: 02.12.2024).

11. Зміст, завдання, методи патопсихології : навч.-метод. посіб. / за ред. І.А. Мартинюк. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 200 с. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/Патопсихологія-як-наука.pdf>.

12. Інтернет-залежність у дітей: причини, ознаки та способи подолання. *e-Schools*. URL: <https://content.e-schools.info/school27km/library/Інтернет-залежність.pdf> (дата звернення: 02.12.2024).

13. Ковальчук О. В. Анкетування як метод діагностики комп'ютерної залежності. *Науковий вісник Інституту психології НАПН України*. 2022. № 12. С. 120–125. URL: <https://naps.com.ua/journal/issues/12-2022/anketuvannya-diagnostika-kompyuternoyi-zalezhnist> (дата звернення: 02.12.2024).

14. Короленко Ц. П. Адиктивна поведінка як соціальна проблема. *Психологія та соціальна робота*. 2020. № 1 (51). С. 102–112. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/bitstream/123456789/31627/1/102-112.pdf> (дата звернення: [дата доступу]).

15. Кравець О. М. Вплив комп'ютерних ігор на психологію дитини: наслідки та рекомендації. *Наукові студії з психології та педагогіки*. 2020. № 12. С. 56–62. URL: <https://psychologist.com.ua/vpliv-kompyuternix-igor-na-psixologiyu-ditini-naslidki-ta-rekomendatsii> (дата звернення: 02.12.2024).

16. Лазарєв В. А., Ковальчук І. М. Вплив комп'ютерних ігор на поведінку і взаємини дітей у соціальному середовищі. *Вісник Інституту педагогіки НАПН України. Педагогічні науки*. 2020. № 9. С. 56–63. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/4978/1/Вплив_комп'ютерних_ігор_на_поведінку_і_взаємини_дітей.pdf (дата звернення: 02.12.2024).
17. Лановик Ю. М. Психологічні особливості ігрової залежності в юнацькому віці. *Матеріали конференції. Факультет соціальної та психологічної освіти УДПУ*. 2022. № 3. С. 85–92. URL: <https://fspo.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/05/%D0%9B%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BA-%D0%AE.%D0%9C..pdf> (дата звернення: 02.12.2024).
18. Левченко Т. М. Вікові психологічні особливості дітей у молодшому шкільному віці. *Психологія та педагогіка. Наукові праці НаУКМА*. 2020. № 3. С. 85–92. URL: <https://elibrary.mohyla.edu.ua/school/young-children-psychology.pdf> (дата звернення: 02.12.2024).
19. Левченко Ю. І., Корольова Т. О. Емоційний аспект сімейного виховання як фактор запобігання ігровій залежності. *Наукові студії з психології і педагогіки*. 2021. № 15. С. 78–84. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/7659> (дата звернення: 02.12.2024).
20. Левченко Ю. М., Зайцева І. В. Ілюзія контролю у віртуальних світах: вплив на розвиток дітей. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціальні науки*. 2019. № 10. С. 120–125. URL: <https://journals.knu.ua/control-children-games> (дата звернення: 02.12.2024).
21. Лукащук Д. Роль соціального педагога в профілактиці ігрової залежності серед підлітків: магістерська робота. Чорноморський національний університет імені Петра Могили. 2018. URL: <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/372/1/%D0%9B%D1%83%D0%BA%D0%B0%D1%89%D1%83%D0%BA%20%D0%94..pdf> (дата звернення: 02.12.2024).

22. Макаренко Н. І., Соколова О. В. Вплив авторитарного стилю виховання на формування унікаючої поведінки у дітей молодшого шкільного віку. *Журнал психологічних досліджень та освітніх інновацій*. 2022. № 3. С. 85–92. URL: <https://psychjournal.com.ua/archive/3-2022> (дата звернення: 02.12.2024).
23. Мартинюк Т. Теоретичний аналіз основних наукових підходів щодо виникнення комп'ютерної залежності серед дітей та підлітків. *Вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки*. 2019. № 7. С. 45–52. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/5093/1/computer%20addiction.pdf> (дата звернення: 02.12.2024).
24. Місце і роль інтернету у житті молодших школярів. *Генезум*. URL: <https://genezum.org/library/misce-i-rol-internetu-u-jytti-molodshyh-shkolyariv> (дата звернення: 02.12.2024).
25. На урок. Профілактика комп'ютерної залежності дітей: методичні матеріали для педагогів. *На урок*. 2023. № 15. С. 78–84. URL: <https://naurok.com.ua/profilaktika-komp-yuterno-zalezhnosti-ditey-7594.html> (дата звернення: 02.12.2024).
26. Оксененко Н. О. Протиріччя у психічній діяльності молодших школярів. *Вісник Київського національного університету. Педагогічні науки*. 2019. № 10. С. 34–40. URL: <https://kneu.edu.ua/method/1727> (дата звернення: 02.12.2024).
27. Олійник Н. Г. Опитувальники для оцінки рівня комп'ютерної залежності у дітей. *Вісник Київського національного університету. Психологічні науки*. 2021. № 3. С. 45–50. URL: <https://journals.knu.ua/assess-computer-dependence> (дата звернення: 02.12.2024).
28. Патопсихологія та спецпрактикум з клінічної психодіагностики : навч. посіб. / за ред. І.А. Мартинюк. Луцьк : Вежа-Друк, 2017. 256 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/18828/1/patopsyhol_spetsprakt.pdf.

29. Патопсихологія : навч. посіб. / І.А. Мартинюк. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 280 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20998/1/Patopsykholohiia.pdf>.
30. Підлітки та інтернет-залежність: як забезпечити гармонію в онлайн і офлайн світі. *Психологічний портал*. 2023. URL: <https://psychologist.com.ua/pidlitki-ta-internet-zalezhnist-yak-zabezpechiti-im-garmoniyu-v-onlajn-i-oflajn-sviti/> (дата звернення: 02.12.2024).
31. Поліщук В. О. Психологічні механізми впливу ігор на самовідчуття та самоствердження дітей. *Науковий вісник Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. 2022. № 15. С. 85–92. URL: <https://elibrary.npu.edu.ua/psychology-games.pdf> (дата звернення: 02.12.2024).
32. Поліщук І. П., Карпова А. В. Психолого-педагогічний аналіз критичності та самоствердження у молодших школярів. *Наукові студії з соціальної педагогіки та психології*. 2022. № 15. С. 78–84. URL: <https://elibrary.karazin.ua/school/psychology-children.pdf> (дата звернення: 02.12.2024).
33. Психологічна допомога при залежностях (адикція) у дітей та підлітків : навч. посіб. / Є.В. Змановська. Київ : Академвидав, 2015. 320 с. URL: https://stud.com.ua/43167/psihologiya/psihologichna_dopomoga_zalezhnostyah_a_diktsiya_ditey_pidlitkiv.
34. Психологічний портал. Психотерапевтичні підходи до роботи з комп'ютерною залежністю у підлітків: ефективні методи та стратегії. *Методичні матеріали для практичних психологів*. 2023. № 5. С. 78–84. URL: <https://psychologist.com.ua/psixoterapevtichni-pidxodi-do-roboti-z-kompyuternoyu-zalezhnistyu> (дата звернення: 02.12.2024).
35. Психологія адиктивної поведінки : методичний посіб. / О.В. Мостова. Одеса : ОНУ імені І.І. Мечникова, 2023. 150 с. URL: https://dspace.onu.edu.ua/bitstream/123456789/37723/3/Mostova_The_psychology_of_adictive_behaviour.pdf.

36. Раннє виявлення психічних розладів у дітей та підлітків // Health-ua.com. URL: <https://health-ua.com/psychiatry/porusennia-psixologicnogo-rozvitku/70276-rann-viyavlennya-psihchnih-rozladv-udtej-tapdltkv> (дата звернення: 02.12.2024).
37. Романенко І. М. Соціальні аспекти впливу ігрової залежності на психосоціальний розвиток дітей. *Вісник НаУКМА. Педагогічні науки*. 2023. № 27. С. 45–50. URL: <https://naub.com.ua/archive/27-2023> (дата звернення: 02.12.2024).
38. Романенко С. І. Формування уявного світу у дітей в умовах . *Журнал психології дитинства та юності*. 2023. № 3. С. 78–84. URL: <https://childgames-research.ua/article/23> (дата звернення: 02.12.2024).
39. Сергеева Н. В. Соціально-педагогічні умови профілактики комп'ютерної адикції в закладах освіти. *Вісник Полтавського національного педагогічного університету. Соціальна педагогіка*. 2020. № 5. С. 35–41. URL: <https://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/24504/1/15.pdf> (дата звернення: 02.12.2024).
40. Словник української мови: в 11 т. / Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні АН УРСР. Київ : Наук. думка, 1970–1980.
41. Смирнова Ю. П., Лисенко Т. В. Комп'ютерна залежність: тестування, анкетування, опитування. *Психолого-педагогічні аспекти залежностей у підлітковому віці*. 2020. № 9. С. 85–92. URL: <https://ppsz.dp.ua/12/smirnova-lisenko-comp-dependence.pdf> (дата звернення: 02.12.2024).
42. Сугайло А. В. Інтернет-залежність та проблема її профілактики серед дітей та підлітків. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2015. № 2. С. 17–24. URL: https://www.researchgate.net/publication/333320579_Sugajlo_A_V_Internet-zaleznist_ta_problema_ii_profilaktiki_sered_ditej_ta_pidlitkiv (дата звернення: 02.12.2024).
43. Тлумачний словник української мови / уклад. М.Г. Желєзняк, В.В. Жайворонок. Київ : Абрис, 1998. 560 с.

44. Формування ціннісних орієнтацій особистості (педагогічний аспект) / О.І. Пометун. *Інститут педагогіки НАПН України*. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/719773/1/Формування%20ціннісних%20орієнтацій.pdf> (дата звернення: 02.12.2024).
45. Шугайло Я. В. Інтернет-залежність та проблема її профілактики серед дітей та підлітків. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2015. № 2. С. 17–24. URL: https://www.researchgate.net/publication/333320579_Sugajlo_A_V_Internet-zalezhnist_ta_problema_ii_profilaktiki_sered_ditej_ta_pidlitkiv_Visnik_Zaporizko_go_nacionalnogo_universitetu_Pedagogicni_nauki_Zaporizza_2015_No2_25_S_1_7-24.pdf (дата звернення: 02.12.2024).
46. Юр'єва Л. М., Ботьбот Т. Ю. Скринінговий тест для діагностики кіберадикції. *Кіберпсихологія та психічне здоров'я*. 2021. № 7. С. 45–52. URL: https://cyberpsy.ru/tests/yurieva_bolbot_computer_addiction_test (дата звернення: 02.12.2024).
47. Anderson C. A., Bushman B. J. Effects of violent video games on aggressive behavior: A meta-analytic review of the scientific literature. *Psychological Science*. 2001. Vol. 12, № 5. P. 353–359. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/12083938.pdf> (дата звернення: 02.12.2024).
48. Becker K., Bohnenkamp J., Domitrovich C., Keperling J., Ialongo N. Online Training for Teachers Delivering Evidence-Based Preventive Interventions. *School Mental Health*. 2014. Vol. 6. P. 225–236. DOI: <https://doi.org/10.1007/S12310-014-9124-X>.
49. Bianco F., Lecce S. Translating child development research into practice: Can teachers foster children's theory of mind in primary school? *The British Journal of Educational Psychology*. 2016. Vol. 86, № 4. P. 592–605. DOI: <https://doi.org/10.1111/bjep.12125>.
50. Boichuk O. Relationship Between the Problem of Computer Dependence and Social Exclusion in the Process of Youth Socialization. *Digital Platform: Information Technologies in Sociocultural Sphere*. 2020. Vol. 3, № 1. P. 69–78.

DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-796x.3.1.2020.206110> (дата звернення: 02.12.2024).

51. Cross D., Waters S., Pearce N., Shaw T., Hall M., Erceg E., Burns S., Roberts C., Hamilton G. The Friendly Schools Friendly Families programme: Three-year bullying behaviour outcomes in primary school children. *International Journal of Educational Research*. 2012. Vol. 53. P. 394–406. DOI: <https://doi.org/10.1016/J.IJER.2012.05.004>.

52. Darling S., Dawson G., Quach J., Smith R., Perkins A., Connolly A., Smith A., Moore C., Ride J., Oberklaid F. Mental health and wellbeing coordinators in primary schools to support student mental health: protocol for a quasi-experimental cluster study. *BMC Public Health*. 2021. URL: <https://doi.org/10.1186/s12889-021-11364-5> (дата звернення: 02.12.2024).

53. Domitrovich C., Bradshaw C., Berg J., Pas E., Becker K., Musci R., Embry D., Ialongo N. How Do School-Based Prevention Programs Impact Teachers? Findings from a Randomized Trial of an Integrated Classroom Management and Social-Emotional Program. *Prevention Science*. 2016. Vol. 17. P. 325–337. DOI: <https://doi.org/10.1007/s1121-015-0618-z>.

54. Dong G., Potenza M. A cognitive-behavioral model of Internet gaming disorder: theoretical underpinnings and clinical implications. *Journal of Psychiatric Research*. 2014. Vol. 58. P. 7–11. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2014.07.005>.

55. From P., Benbassat J. Inconsistencies in the classification of preventive interventions. *Preventive Medicine*. 2000. Vol. 31, № 2. P. 153–158. DOI: <https://doi.org/10.1006/PMED.2000.0689>.

56. Gentile D. A., Lynch P. J., Linder J. R., Walsh D. A. The effects of violent video game habits on adolescent hostility, aggressive behaviors, and school performance. *Journal of Adolescence*. 2004. Vol. 27, № 1. P. 5–22. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/001872674027001> (дата звернення: 02.12.2024).

57. Ginige P. Internet Addiction Disorder. 2017. DOI: <https://doi.org/10.5772/66966>.
58. Hasan S., Jessica J. Non-exposure parenting increases risk of bullying behavior in junior high school students. *Universal Medicine*. 2016. Vol. 35. P. 56–64. DOI: <https://doi.org/10.18051/UNIVMED.2016.V35.56-64>.
59. Ibrahem E., Zaki S., Abdelwahab A. Effect of implementing parental strategies on preventing digital overdependence among their preschool children. *Tanta Scientific Nursing Journal*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.21608/tsnj.2024.361844>.
60. Jun W. Research on Prevention of Campus Bullying in Primary and Secondary Schools from the Perspective of Family Education. *Transactions on Comparative Education*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.23977/trance.2024.060106>.
61. Kaptalan N. M. Dependent Personality Behavior as a Problem of Modern Psychology. *Psychology and Social Work*. 2020. № 1(51). P. 102–112. DOI: [https://doi.org/10.18524/2707-0409.2020.1\(51\).225413](https://doi.org/10.18524/2707-0409.2020.1(51).225413) (дата звернення: 02.12.2024).
62. Korpa T., Papadopoulou P. Clinical Signs and Symptoms of Addictive Behaviors. *International Journal of Child and Adolescent Health*. 2013. Vol. 6. P. 369.
63. Kostina L. Attitude of Parents and Teachers to the Problem of Psychological Safety of Students of Primary and Secondary School. *Educational Psychology in Polycultural Space*. 2022. DOI: <https://doi.org/10.24888/2073-8439-2022-60-4-14-21>.
64. Kwak J., Kim J., Yoon Y. Effect of parental neglect on smartphone addiction in adolescents in South Korea. *Child Abuse & Neglect*. 2018. Vol. 77. P. 75–84. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.12.008>.
65. Lam L. Parental mental health and Internet Addiction in adolescents. *Addictive Behaviors*. 2015. Vol. 42. P. 20–23. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2014.10.033>.

66. Leifler E., Coco C., Fridell A., Borg A., Bölte S. Social Skills Group Training for Students with Neurodevelopmental Disabilities in Senior High School—A Qualitative Multi-Perspective Study of Social Validity. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2022. Vol. 19. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph19031487>.
67. Luo H., Gong X., Chen X., Hu J., Wang X., Sun Y., Li J., Lv S., Zhang X. Exploring the links between alexithymia and cognitive emotion regulation strategies in internet addiction: A network analysis model. *Frontiers in Psychology*. 2022. Vol. 13. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.938116>.
68. Matsibora N. Forms and Methods of Pedagogical Support in Upbringing Responsibility of Primary Schoolchildren in Partnership of Teachers and Parents. *Humanities Science Current Issues*. 2022. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/54-1-48>.
69. Meates J. Problematic digital technology use of children and adolescents: Psychological impact. *Teachers and Curriculum*. 2020. DOI: <https://doi.org/10.15663/tandc.v20i1.349>.
70. Morese R., Defedele M., Nervo J. I Teach You to Quarrel - Empathy and Mediation: Tools for Preventing Bullying. *Socialization - A Multidimensional Perspective*. 2018. DOI: <https://doi.org/10.5772/INTECHOPEN.76882>.
71. Morrison B. Bullying and Victimization in Schools: A Restorative Justice Approach. *Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*. 2002. P. 1–6.
72. Nebytova I. Scientific and Pedagogical Support for Future Primary School Teachers during Teaching Practice. *Educational Challenges*. 2022. DOI: <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2022.27.1.07>.
73. O.S., K., V.A., B., E.G., G. Opinion of Parents of Schoolchildren and Teachers of Schools on the Expediency of Carrying Out Measures to Promote a Healthy Lifestyle of Schoolchildren. *Healthy Lifestyles*. 2021. P. 204–209. DOI: <https://doi.org/10.26787/NYDHA-2686-6838-2021-23-5-204-209>.
74. Park H., Kim B., Jeong J., Kim H., Kim Y. An Integrative Review of Interventions for Preventing Internet and Smartphone Addiction in Elementary

- School Students: Based on the IMB Model. *Stress*. 2024. Vol. 32, № 3. P. 133. DOI: <https://doi.org/10.17547/kjsr.2024.32.3.133>.
75. Stiehintseva V. Main Directions of the Research of Information and Digital Competence Formation of Primary School Pupils. *Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University*. 2022. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-1\(349\)-2-75-86](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-1(349)-2-75-86).
76. Subrahmanyam K., Kraut R., Greenfield P., Gross E. The impact of home computer use on children's activities and development. *The Future of Children*. 2000. Vol. 10, № 2. P. 123–144. DOI: <https://doi.org/10.2307/1602692>.
77. Sussman S., Ames S. Drug Abuse: Concepts of Prevention. *Cambridge University Press*. 2008. P. 139–154. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511500039.011>.
78. Sutura. Інтернет-залежність у підлітків. URL: <https://sutura.org.ua/unsorted/internet-zalezhnist-u-pidlitkiv/> (дата звернення: 02.12.2024).
79. Theopilus Y. Designing Persuasive Technology to Prevent Internet Addiction in Young Children: Promoting Healthy Digital Behavior. 2024. P. 112–119.
80. Theopilus Y., Mahmud A., Davis H., Octavia J. Preventive Interventions for Internet Addiction in Young Children: Systematic Review. *JMIR Mental Health*. 2024. Vol. 11. DOI: <https://doi.org/10.2196/56896>.
81. Xu L., Wu L., Geng X., Wang Z., Guo X., Song K., Liu G., Deng L., Zhang J., Potenza M. A review of psychological interventions for internet addiction. *Psychiatry Research*. 2021. Vol. 302. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2021.114016>.
82. Zvezdina G. Psychological Determinants of Computer Gaming Addiction of Children in Primary School. *Innovative Science: Psychology, Pedagogy, Defectology*. 2024. DOI: <https://doi.org/10.23947/2658-7165-2024-7-1-49-59>.
83. Мицик Г., Попова А., Богданова М. Використання гейміфікації в системі соціально-психологічної адаптації підлітків-вимушених переселенців. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*.

Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. Вип. 3. Бердянськ : БДПУ, 2022. 419 с. С. 92 – 103. <https://10.31494/2412-9208-2022-1-3-92-103>.

84. Mytsyk, H., Popova, F. & Bohdanova, M. (2024) The Use of Gamification in the System of Social and Psychological Adaptation of Forcibly Displaced Teenagers from Ukraine: Reflections of the German Experience, *Journal of Education for Students Placed at Risk (JESPAR)*. <https://10.1080/10824669.2024.2309359>.

85.